

การพัฒนารูปแบบและคุณภาพ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม

Design and Quality Improvement of
Clothing Product from Indigo Cotton Fabric

ผศ.อุษา ตั้งธรรม
นางพจนา บุญहित
ผศ.สุรีย์ สุทธิสังข์
นางวิภาดา กระจ่างโพธิ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินแผ่นดินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชื่อเรื่อง : การพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม

ผู้วิจัย : ผศ. อุษา ตั้งธรรม พงนา นูมหันต์ ผศ. สุรีย์ สุทธิสังข์ วิภาดา กระจ่างโพธิ์

สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

พ.ศ. : ๒๕๕๔

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าย้อมครามในบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม เปรียบเทียบรูปแบบวัสดุ กระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ แบบประเมินความคิดเห็น แบบประเมินผลงาน แบบประเมินการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้สนใจ ๑๐๐ คน และกลุ่มผู้เข้าอบรมบ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร จำนวน ๒๐ คน สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

พื้นที่ที่ศึกษา ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้าบ้านปิ่น อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ มีการผลิตผ้าย้อมครามเป็นผ้าผืนและผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ เช่น เสื้อผ้า ผ้าชิ้น ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ แต่ยังคงต้องการรูปแบบที่ทันสมัยเพิ่มมากขึ้น ส่วนกลุ่มทอผ้าบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร มีการผลิตผ้าย้อมครามในรูปแบบผ้าผืนอย่างเดียว ไม่มีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น นอกจากผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ทางกลุ่มจึงต้องการช่องทางการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าย้อมครามในรูปแบบต่าง ๆ การออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อสตรีจากกลุ่มทอผ้า ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๕ รูปแบบ รวม ๑๐ รูปแบบ ประเมินผลความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม พบว่า เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๕ มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งด้านโดยภาพรวม การตกแต่ง รูปแบบ ลวดลาย มีค่าเฉลี่ยรวม ๔.๖๕

การเปรียบเทียบ รูปแบบ วัสดุ กระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม พบว่ากลุ่มทอผ้าบ้านปิ่น อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่ ทอผ้าย้อมครามเพื่อทำเป็นผ้าชิ้น มีการใช้เทคนิคการทอจก และใช้ด้ายสีต่างๆ ทำเป็นลวดลาย มีความสวยงาม และจำหน่ายได้ราคาสูง อีกส่วนหนึ่ง นำไปทำเป็นผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ กระเป๋า คัดเย็บเสื้อผ้า วัสดุและกระบวนการผลิตมีการปลูกต้นคราม ทำน้ำครามและย้อมเอง กลุ่มทอผ้าบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร รูปแบบแตกต่างจากกลุ่มแรก ส่วนใหญ่ทอผ้าย้อมคราม เพื่อทำเป็นผ้าผืน

จะนำไปทำผ้าจีน หรือตัดเย็บทำเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้ ใช้เทคนิคการทำลวดลายบนผ้าด้วยวิธีการมัดย้อม ใช้สีเดียว วัสดุและกระบวนการผลิต เช่นเดียวกับกลุ่มแรก แต่ทางกลุ่มจะมีการปฏิบัติทุกวัน เกี่ยวกับการทำผ้าย้อมคราม

การประเมินการถ่ายทอดเทคโนโลยี กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มทอผ้าบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีความต้องการรับความรู้เพื่อเป็นช่องทางการสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม ผลการประเมินพบว่า ผู้เข้ารับการอบรม เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า ๔๐ ปี อาชีพทอผ้า การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ก่อนการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม อยู่ในระดับน้อยมาก การตัดเย็บและตกแต่งอยู่ในระดับน้อย หลังการอบรม มีความรู้ทั้ง ๓ ด้านเพิ่มขึ้น รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในระดับมาก ผู้เข้าอบรมต้องการฝึกอบรมครั้งต่อไปอยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

กระบวนการผลิตสิ่งทอพื้นบ้าน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องมีการแข่งขันกันในระดับสูง ในสิ่งที่เป็นสินค้าประเภทเดียวกัน ทำอย่างไรจึงจะพัฒนาเพิ่มคุณค่า เพิ่มผลผลิตในผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม ให้พัฒนาสามารถเข้าสู่ตลาดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชน

การเข้าสู่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทำให้สินค้าได้รับการตรวจสอบคุณภาพ เพื่อให้ได้มาตรฐานนำไปสู่ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ มีการแข่งขันเชิงพาณิชย์ บางกลุ่มต้องปิดตัวลงไป เพราะสินค้ามีการผลิตที่ไม่ได้คุณภาพ หรือผลิตแล้วจำหน่ายไม่ได้ สินค้าต้องลงทุนจึงเกิดการขาดทุน ซึ่งเป็นการสร้างพร้อมกับการทำลายไปในตัว ข้อมูลจากการสำรวจในการทำวิจัยที่ผ่านมา จึงพบว่ากลุ่มผู้ผลิตมีความสามารถมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมมา และพัฒนาสินค้าที่จำหน่ายให้มีคุณภาพแต่เกิดการอึดตัวของสินค้า มีปัญหาในการจำหน่าย จึงต้องการที่จะปรับโครงสร้างให้กับสินค้าเดิม มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมสินค้าในรูปแบบใหม่ให้เป็นที่ต้องการของตลาด โดยเฉพาะเริ่มต้นจากในประเทศ

ผ้าฝ้ายย้อมครามเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านอย่างหนึ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับ และเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพราะผ้าฝ้ายย้อมครามของไทยเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีฝีมือการทอที่ประณีต สีสันทนตลอดสวยงาม เนื้อผ้าดี ดังนั้นผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายย้อมคราม จึงควรได้รับการส่งเสริม และพัฒนาให้เป็นที่รู้จักและมีรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น (จาริตา หินเชาว์, ๒๕๕๗)

กลุ่มทอผ้าบ้านป็น อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ เป็นกลุ่มที่มีชื่อเสียงในการทอผ้าจากสีธรรมชาติ การทอผ้าจากในส่วนของ การทอผ้าฝ้ายย้อมคราม จะพิเศษกว่าท้องถิ่นอื่น โดยใช้ด้ายสีต่าง ๆ ทอจนเป็นลวดลายในผ้าชิ้น ซึ่งสวยงามทั้งสีและลวดลาย ลวดลายเป็นลวดลายดั้งเดิม ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ทั้งผ้าผืน ผ้าชิ้น ผ้าคลุมไหล่และแปรรูปเป็นกระโปรง เสื้อ กระเป๋า ฯลฯ แต่ยังคงขาดในเรื่องของการออกแบบ การตัดเย็บ ที่จะต้องมีการพัฒนา

กลุ่มแม่บ้านสามัคคีพัฒนาเกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกเพียงไม่กี่สิบคน จากการผลิตเพื่อสวมใส่ ผลิตมากเกินความต้องการก็นำผ้าฝ้ายที่ทอเก็บไว้หรือทอได้มารวมกลุ่มนำไปจำหน่าย ภายใต้การรวบรวมของกลุ่มแม่บ้าน จากลวดลายที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษและลวดลายใหม่ ๆ ที่สมาชิกในกลุ่มคิดค้นขึ้นตามจินตนาการ ทำให้ได้รับกระแสตอบรับ จากผู้บริโภคในอำเภออากาศอำนวยและตัวจังหวัดสกลนครมากขึ้น ทำให้กลุ่มผลิตสินค้าไม่ทันความต้องการ กลุ่มจึงมีการเปิดรับสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนในปัจจุบันกลุ่มมี สมาชิก ๓๓๐ คน กระบวนการผลิตกลุ่มมีโครงสร้างธุรกิจ

ครบทั้ง ๓ ขั้นตอน คือ ตั้งแต่ต้นน้ำคือ ปลวกคราม เก็บคราม จนกระทั่งเป็นผ้าครามส่วนเส้นใยฝ้าย เริ่มจากทึบฝ้ายจนถึงคันหมี่ฝ้าย กลางน้ำเริ่มจากย้อมครามแล้วทอ เป็นลวดลายต่าง ๆ จนกระทั่งนำผ้าทอฝ้ายย้อมคราม มาผลิตแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งทางกลุ่มเน้นการทอเป็นผืนจำหน่ายมากกว่าแปรรูปเป็นกระเป๋าหรือเสื้อผ้า ส่วน โครงสร้างสุดท้ายคือปลายน้ำ คือ การกระจายสินค้าจากกลุ่มยังผู้บริโภค กลุ่มมีการกระจายสินค้าโดยการขายตรงที่กลุ่มแม่บ้าน การวางจำหน่ายตามศูนย์แสดงสินค้า OTOP ในจังหวัดและการจำหน่ายสินค้าตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จัดทำโครงการวิจัย การพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากฝ้ายย้อมคราม เพื่อศึกษากระบวนการแต่ละท้องถิ่นนำมาออกแบบและพัฒนาสินค้าที่มีอยู่ได้เข้าสู่ตลาดที่ยั่งยืนต่อไป โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑. เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าย้อมคราม ในบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา
๒. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากฝ้ายย้อมคราม
๓. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบวัสดุ กระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากฝ้ายย้อมคราม
๔. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากฝ้ายย้อมครามให้กับชุมชน อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑. ได้ความรู้จากกระบวนการผลิตฝ้ายย้อมครามและรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากฝ้ายย้อมคราม
๒. ได้รูปแบบเสื้อผ้าและผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากฝ้ายย้อมครามที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเข้มแข็งยิ่งขึ้น
๓. ได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชน ที่ยังขาดความรู้ด้านการผลิตเสื้อผ้าจากฝ้ายย้อมครามให้สามารถปฏิบัติได้
๔. เป็นการสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชน สามารถแข่งขันได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
๕. เป็นแนวทางในการต่อยอดงานวิจัยต่อไป

ขอบเขตของโครงการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบริบทและภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการผลิต และรูปแบบผลิตภัณฑ์จากฝ้ายย้อมคราม
๒. เพื่อศึกษากลุ่มผลิตฝ้ายย้อมครามในเขต บ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร บ้านปิ่น อำเภอลอง จังหวัดแพร่

๓. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าอ้อมครามร่วมกับชุมชน ๒ จังหวัด ในการหาข้อแตกต่างของผลิตภัณฑ์ด้านเสื้อผ้า

๔. เพื่อนำผลงานวิจัยถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนที่ต้องการสร้างผลิตภัณฑ์สิ่งทอให้กับกลุ่มในเชิงพาณิชย์ต่อไป ๒๐ คน ๑ ครั้ง

นิยามศัพท์

การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้ผลิตภัณฑ์เดิมมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

รูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า หมายถึง เสื้อผ้าที่มีการออกแบบ วิเคราะห์ให้มีความเหมาะสมกับคุณลักษณะของผ้าอ้อมคราม และลวดลายการทอ

ผ้าอ้อมคราม หมายถึง ผ้าอ้อมครามที่ได้จากกระบวนการย้อมของกลุ่มชุมชนบ้านป็นอำเภอทอง จังหวัดแพร่ และกลุ่มชุมชนบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

กรอบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา รูปแบบและผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม โดยออกแบบ วิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าอ้อมคราม เพื่อเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์จากผ้าอ้อมคราม ๒ จังหวัด และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าอ้อมครามสู่ชุมชน รวมทั้งประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าอ้อมคราม ในด้านรูปแบบของเสื้อผ้า ลวดลาย การตกแต่ง แต่ละชิ้นงาน และภาพโดยรวมของแต่ละกลุ่ม

บทที่ ๕

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการพื้นฐานของกลุ่มทอผ้า ย้อมคราม ในบริบทพื้นที่ที่ศึกษา การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม เปรียบเทียบ รูปแบบวัสดุ กระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม และเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ผลิตภัณฑ์จากผ้าย้อมคราม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- ศึกษาและดำเนินการสำรวจจากเอกสารและพื้นที่ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมา กระบวนการ ย้อมคราม วัสดุที่ใช้ ผลิตภัณฑ์จากผ้าย้อมคราม
- ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ ประเมิน ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม ต้นแบบ ๑๐ รูปแบบ จาก ๒ พื้นที่ (พื้นที่ละ ๕ รูปแบบ)
- กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง
- สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงานและการเก็บรวบรวมข้อมูล
- วิเคราะห์ข้อมูล
- รวบรวมและเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- รายงานผลการวิจัย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มทอผ้าบ้านปิ่น ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ และบ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร กลุ่มผู้ประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๑๐๐ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และกลุ่มผู้เข้าอบรม ๒๐ คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือกลุ่ม ทอผ้า บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความ ต้องการในการฝึกอบรม มีความพร้อมทั้งสถานที่ ชุมชน เพื่อต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีช่องทางการ จำหน่ายให้มากขึ้น และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมครามต้นแบบ ที่ได้จากการวิเคราะห์ ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและ ชุมชนมีส่วนร่วม ได้ผลิตภัณฑ์พื้นที่ละ ๕ รูปแบบ รวม ๑๐ รูปแบบ

แบบประเมินผลของกลุ่มผู้สนใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าอ้อมครามี ๓ ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประเมินที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าอ้อมครา ทั้ง ๒ พื้นที่ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง และโดยภาพรวม และข้อเสนอแนะ

แบบประเมินผลของกลุ่มผู้เอาบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าอ้อมครามี ๓ ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม และข้อเสนอแนะ

แบบประเมินผลงานสำเร็จการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้เข้าอบรม โดยประเมินจากวิทยากร การวิเคราะห์ผล ใช้การวิเคราะห์แบบพรรณนา สถิติที่ใช้ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences for Windows)

สรุปผลการวิจัย ดังนี้

การศึกษารูปแบบและความต้องการพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าอ้อมครา ในบริบทพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า

การศึกษารูปแบบและความต้องการพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าอ้อมครา ในบริบทพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า กลุ่มทอผ้าบ้านนามน อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ เป็นกลุ่มที่มีการบริหารจัดการโดยคุณประนอม ทาแปง และมีสมาชิกของกลุ่มที่ปฏิบัติงานทั้งในกลุ่ม และชุมชนในหมู่บ้านมารับงานไปทำ ความต้องการพื้นฐาน ต้องการได้รูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อปรับให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

กลุ่มทอผ้าบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร เป็นกลุ่มที่มีการบริหารจัดการเป็นรูปธรรม มีสมาชิก ๓๐๐ กว่าคน ที่ทำงานในกลุ่มและรับไปทำที่บ้าน มีกองทุนบริหารจัดการ ความต้องการของกลุ่ม ต้องการได้ผลิตภัณฑ์จากผ้าอ้อมคราโดยออกแบบ ดัดเย็บ ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพื่อเป็นช่องทางจำหน่ายเพิ่มขึ้น และให้คนในหมู่บ้านมีงานทำ มีการฝึกเด็กเล็กให้ทอผ้าให้รายได้กับเด็ก เพื่อฝึกฝนให้มีอาชีพ

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าอ้อมครา พบว่า การออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าอ้อมคราใน ๒ พื้นที่ ๆ ละ ๑๐ รูปแบบรวม ๒๐ รูปแบบ วิเคราะห์ ประเมินผล ผ่านผู้เชี่ยวชาญ และชุมชนมีส่วนร่วม ได้พื้นที่ละ ๕ รูปแบบ รวม ๑๐ รูปแบบ เป็นเสื้อผ้าแบบถาลอง เป็นการใส่ผ้าอ้อมครา ตกแต่งด้วยการตัดต่อ การปัก การใช้ลวดลายและสีที่ทำให้เกิดความแตกต่างในรูปแบบที่เหมาะสมกับการใช้หลักการออกแบบ

การประเมินผลผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าอ้อมครา ๑๐ รูปแบบ จากกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า กลุ่มผู้ประเมินจำนวน ๑๐๐ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี อาชีพรับจ้างมีรายได้ระหว่าง ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาทและมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

ในส่วนการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าต้นแบบ พบว่า เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๕ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๓ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุดทั้งด้านรูปแบบลวดลาย การตกแต่งและโดยภาพรวม

การเปรียบเทียบรูปแบบวัสดุ กระบวนการการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าข้อมคราม

กลุ่มทอผ้าบ้านนามน อำเภอคลอง จังหวัดแพร่

รูปแบบของผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมคราม นิยมทอเป็นผ้าฝืน โดยการทอลายขัดธรรมดา ใช้การทอจกทำให้ลวดลายบนฝืนผ้า และใช้ด้ายสีต่าง ๆ

วัสดุที่ใช้ ใช้เส้นฝ้ายทอมือและฝ้ายจากโรงงาน มีการปลูกต้นครามไว้ใช้ข้อมเอง

กระบวนการผลิต มีโรงข้อมคราม แต่ไม่นิยมข้อมเอง ขั้นตอนการข้อมเหมือนกระบวนการข้อมโดยทั่ว ๆ ไป อาจจะใช้วัสดุที่มีอยู่แต่ใช้เพื่อจุดประสงค์เดียวกัน เช่น ปูนแดงแทนปูนขาว

กลุ่มทอผ้าบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

รูปแบบ ใช้เส้นฝ้ายทอมือและฝ้ายโรงงาน มีการปลูกต้นครามไว้ใช้ข้อมเอง

วัสดุ มีโรงข้อมคราม ทำเนื้อครามจำหน่าย

กระบวนการผลิต เช่นเดียวกับกลุ่มแรก

การประเมินผลการฝึกอบรมจากกลุ่มผู้เข้าอบรม พบว่า กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมจำนวน ๒๐ คน ทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี มีอาชีพทอผ้า มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม ก่อนการฝึกอบรม มีความรู้ในการออกแบบ อยู่ในระดับน้อยมาก ตัดเย็บอยู่ในระดับน้อย การตกแต่งเสื้อผ้าอยู่ในระดับปานกลาง หลังการอบรม ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมกับความต้องการและนำความรู้ไปประกอบอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวัสดุอุปกรณ์มีความเพียงพอและเหมาะสมกับการตัดเย็บ อยู่ในระดับดี มากที่สุด เอกสารประกอบการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ในด้านกระบวนการฝึกอบรม การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร และให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรม และหลังการอบรม รวมทั้งมีการส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ในการพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าข้อมคราม ในระดับมากที่สุด ระยะเวลาในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านผู้รับการอบรม สามารถออกแบบตัดเย็บ ตกแต่งเสื้อผ้า นำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน อยู่ในระดับดี มีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าข้อมคราม อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์จากผลการดำเนินงานวิจัยในครั้งต่อไป

๑. การวิจัย พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าข้อมคราม ยังมีช่องทางการพัฒนาให้กับชุมชนได้อีกหลายช่องทาง เช่น การพัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ การข้อม การทอ ลวดลาย โดยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสมัยนิยม
๒. การฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น แต่ศักยภาพของผู้รับการอบรมยังมีความพร้อมน้อย ควรได้รับการพัฒนาต่อไป เพื่อเป็นช่องทางการหารายได้เพิ่มขึ้น
๓. การพัฒนานี้เป็นการส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งชุมชน ผู้ผลิต ผู้สนใจ ได้รับความรู้ สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมครามได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การศึกษาผ้าข้อมครามในพื้นที่ของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้
๒. การพัฒนาเครื่องประกอบการตกแต่ง ผ้าข้อมคราม เพื่อเป็นเอกลักษณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น
๓. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าข้อมคราม ในเชิงพาณิชย์เพื่อการส่งออก